

משה דור: שטח הפקר, הוצאת קשב לשירה 2004, 353 עמ'

דור תבוא האזהרה: "החול ימחה את צעדיך / אל תנסה, אל תנסה / על צדקתך ועל פשעיך / סובב הרוח יכסה". ההעמדה של טבע, במקרה הזה החול, מול פלישת האדם - היא העמדה רומנטית והרואית. אצל שניהם מוצב על שפת האספלט שלט דמיוני האומר "עצור גבול לפניך", ואצל שניהם נרמס השלט. זהו אקט כמעט פוליטי. שניהם מניפים שלטים בהפגנה גדולה, בהפגנת חמלה למען הטבע. שניהם מחפשים נחמה. יוהר מוצא אותה באגרוף ודור מוצא אותה באהבה. הוא מושיט אצבע לחול וכותב בו שורות קצרות ומנוקדות. הטבע בשיריו נמצא בכל מקום. גם בעיר. "סגולים הדמדומים בתל אביב כיווד / ניגר על אופק שבת מלון פצועה" (דמדומים, יוני 1982). הוא לא ימחק את הכבישים, אבל הוא יגיד: "סגולים צלילי תיבת הנגינה / המבשרים לרחוב שבעה סוגי / גלידה ומוות". הסגול והרחוב בטנגו אחד, הגלידה והמוות באותו טעם.

וכך גם באהבה. "האדם, כך שאול טשרניחובסקי, אינו אלא תבנית נוף מולדתו". דור מניח את השורות האלה כמוטו לשירו 'אם אשכחך'. הוא עונה בו על השאלה "כיצד אני יכול לכתוב שירים / ילידיים בארץ נוכרייה". תשובתו משרטטת את מפת גופה של אהובתו. הוא משרטט את "שטח ההפקר שבין עגבותיך" או את "נקיק-הגבול המפולש / בין שדייך". הבניין הארוטי לא שוכח לרגע את טיפות המלט של הנוף. המאהב המדומה לארכיאולוג הוא "עקשן. צרוב שמש ורוחות". ווהי, לדעתי, הקופסה השחורה של הספר הזה: השמש צורבת, הרוח מנשבת, והמשורר ביד נפלאה מצליח לצייר במכחול קרן שמש את נשיקת הרוח. ■ **רוני סומך**

הזאת עם הטבע לסיפוריו של ס' יוהר. דור כמוהו מכיר את השכבות הארכיאולוגיות שמתחת לגלוית הנוף. במילון של שניהם מופיעות מילים משפת הסתרים של גרגר חול. הנה, למשל, כמה משורות הפתיחה של יוהר בסיפורו "השביי": "מאחר שרועים ועדריהם היו נטושים בטרשי הצלעות, בגריגי האלות, בבות ורד-ההרים, ואף בגיאיות המתעכסים שהיו מקציפים אורות - אותם זהרורי דורה מאוששים ואותם בהקים זהובים-ירוקים קיציים, שהעפר תחתיהם מרוגבב כאגוזים, ונמחק לקמח אפור למגע רגל...". דור ב'שלושה שירי חול' מתעלם גם הוא בדרכו באותה תחושה: "מכאן / ועד הים / נם / החול / שעוד נשמר בטהרתו / חם ולבן". בתולדות הטבע נחרדת מהנגיעה האנושית. בסיפור של יוהר ערעור השלווה יבוא כאשר "מגע רגל" יסמן טביעות, ואצל

יש דרכים רבות לתאר את סוד כוחם של שירי משה דור שכונסו ב**שטח הפקר**, מבחר המקיף 50 שנות שירה. אני בוחר להתחיל ב'הצטלבות', שיר שהודפס לראשונה בקובץ **זהב ואפר** (1963). החלק הראשון של השיר פותח בהצהרה רומנטית: "כל קווי המטרו של לבי / מצטלבים בעינייך". פלדת פסי הרכבת מתרככת מאוד. המאהב נוטל את העירונית שבמטאפורות ורואה בה אהבה. בחלק השני הוא יקרא לאהובה איילה וידמיין אותה רוחפת בעיר "כאילו יער / עוטר לך ולא בתי-קומה / ומעשנות". העיר מתגמדת, הטבע מרים ראש. המאהב נושם "שרך בלוטים ופטירות". בחלק השלישי הוא יגיד: "בנשקי לך / אני חש / כיצד פריז הופכת לפרי". החושניות הזאת של עיר שאפשר לקרוא לה בשם חיבה, החושניות הזאת של אהובה האוצרת בגופה טון של תשוקה. ואכן, הרווח הזה בין היכולת לצייר טבע לבין הגוף הממשי תעבור בשירים רבים. ככוונה התחלתי בשיר המסמן את פריז על המפה. דור הוא זה שהניח במילון השירה העברית את הצירוף "שירה ילידית", אבל השיר 'הצטלבות' וכמוהו שירים אחרים מראים כי אותו רומן עם הטבע אינו חייב להיכלל בין מטולה לאילת. דור נודד עם העיניים ה"ירוקות" שנולדו כאן גם לנופים אחרים. יותר מכל, לדעתי, אפשר להשוות את ההתכתבות

גד יעקבי

חיים אחרים

אות הוא

"האפי הוא הגורל" הרקליטוס

"האמת על אנשים היא במה שהם מסתירים מזולתם" אנדרה מלרו

הרחק מהחזר האקוסטי

רְעִמִים מִתְנַפְצִים עַל קִירוֹת
הַחֹדֶר הָאֲטוּם וְאֲנָשִׁים רְדוּפִים
דוֹאִים בְּאֲשֻׁלֵי תְלֹמֹת,
כְּמוֹ מַעְבְּרֵי לְרַעַשׁ.
פּוֹחֵק אֲנַרְגִּיּוֹת כְּבוֹלוֹת
אֶתָּה מִשְׁתַּחֲרֵר וְנִבְלָם וּמִשְׁתַּחֲרֵר,
רְחוּק מִן הַפְּלֵא הָאֲקוּסְטִי
שְׂאֵתָּה בְּתוֹכוֹ וְחוֹשֵׁב
מִה עוֹשִׂים הָאֲנָשִׁים הָהֵם,
לֵאמֹר הֵם בּוֹרְחִים.

אֹרוֹת הַבְּלָחוֹ מִן הַבֵּית
וְהוּא לֹא יָדַע הָאֵם אוֹת הוּא
לְטוֹב אוֹ לְרַע אוֹ שְׂמָא לֹא לְשִׁנְיָהֶם.
עַד שִׁצְצָאָה וּבָאָה וְאֶחָזָה בְּיָדוֹ
וּבְאֲפֻלֵי לֵית רָאָה אֶת חִיוֹכָה
וְאוּלֵי רַק חֶשֶׁב שֶׁהִבְחִין בּוֹ,
וְקוֹנָה שֶׁהִפְעֵם הָאֵמֶת אֵינָה נִסְתָּרָת.
וְלִמְרוֹת הַכֹּל נוֹתֵר עִם סִפְקוֹתָיו
וְגַם עִם אֶהְבֹּתוֹ שֶׁלֹּא יִדְעָה עוֹד מְנוּחַ.

נְטוּל תְּקוּנָה הִיָּה כְּשֶׁלֹּא הָעוֹ
לְהִקְיֵשׁ עַל הַדְּלֵת וְלוֹמַר: בְּאֵתִי אֲלִיךָ,
וְלִסְפֹּר עַל לְהִקֵּת הָאֲרִיזוֹת הַמְּעוֹפְפִים
וְעַל שְׂבִילֵי הַחֶלֶב בְּשָׂמִים.
בְּשֵׁם פְּרִיחַת הַהֲדָרִים כְּשֶׁף
וְהוֹשִׁיב אוֹתוֹ בְּצֵל עֵץ הַפִּיקוּס.
כְּמוֹ תְּבָרוֹ שֶׁהִתְעוֹרֵר הוּא הִיָּה
כְּאִשֶּׁר הִחֵל לְכַתֵּב אֶת הַסֵּפֶר הַגְּדוֹל.
אֵלוֹ יִכּוֹל הִיָּו אֵלֶּה חַיִּים אַחֲרֵימֵי,
אֲבָל אֲזַי לֹא הִיָּו הֵם חַיִּי שְׁלוֹ.

מתוך הספר **הולך ואינו בא** העומד לראות אור בהוצאת ריתמוס. הקיבוץ המאוחד